

Stjepan E. pl. Tomić: Moderni pravac u uzgoju i nastavi. — Rudolf baron Maldini-Wildenhain: Priprema i vježbanje u pismenim sastavcima. — Vj. D. Školske knjige u karlovačkoj krajinu. (Prilog povjesti hrvatskoga školstva). — Lj. Šorlini: Prilog povjesti igara. Dr. F. Drtina. Autorizovani prevod S. E. pl. Tomića: Univerza i učiteljstvo. — Listak. Ante Jagar: San, Rudolfa Fr. Magjer: Čas in starac... Ivan Pavelič: Žrtva svojega zvanja. — Književnost. — Bilješke. — „Škola“ stane na leto 4 K in piše lep jezik. Uredništvo in upravnništvo je v Zagrebu, Trenkova ulica br. 7. (I. kat.)

Kulturno delo.

+ Nova javna ljudska knjižnica. Osrednji odbor „Prosvete“ naznanja, da je otvoril XXIX. javno ljudsko knjižnico v Račah blizu Maribora. Knjižnico opravlja tamošnji učitelj, tovariš Jos. Poljanec.

+ Akademija. Prvo vseučiliško predavanje v tem tečaju bo v Ljubljani v soboto, 1. februarja, v dvorani „Mestnega doma“. Predava gosp. dr. Hinko Hrnilović, vseučiliški profesor v Zagrebu, o geografiji in geografskem položaju jugoslovanskih zemelj. Vstopnina 20 h za osebo. Dijaki in delavci so vstopnine prosti.

+ Ustanovni občni zbor izobraževalnega društva v Novi cerkvi pri Voljniku se je vršil v nedeljo, dne 12. t. m., ob prav povoljni udeležbi. — O važnosti in nalogah izobraževalnega društva je govoril član „Prosvete“, Ivan Prekoršek. — „Prosvetina“ knjižnica šteje se sedaj 60 knjig, katero število se pa skoro pomnoži; knjižnico obiskuje 40 članov. — Za predsednika novemu društvu je bil z velikim navdušenjem izvoljen tamkaj jako priljubljen učitelj tov. Zupanek. Društvu želimo mnogo uspeha!

+ Nova glasbena šola. Tržaška čitalnica namerava ustanoviti v Trstu glasbeno šolo. To bo sedaj tretja glasbena šola na slovenskem ozemlju: v Ljubljani (Glasbena Matica), v Gorici (Pevsko in glasbeno društvo) in sedaj v Trstu.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Politiški pregled.

* Ekspozé barona Aehrentala. Baron Aehrental je predložil v komisiji ogrske delegacije svoj ekspoze, ki je jako obsežen. Med drugim poudarja boljše odnose do Italije; prijateljstvo za Rusijo je velike koristi; omenja druge prijateljske odnose. Misija na Balkanu je kulturna; omenja železniške zveze na jugu, končuje z nado, da ga bodo podpirali pri gospodarsko-politiških smotrih vsi merodajni faktorji.

* Deželnozborska volitev v celjskem okraju se je končala z zmago klerikalnega kandidata A. Terglava. Dobil je 2676 glasov, kandidat „Narodne stranke“ J. Zdolšek pa 1331 glasov.

* 16 ministrov! Število ministrov v Avstriji se baje pomnoži na 16. Baje bo med novimi ministrstvi tudi ministrstvo za Jugoslovane. Srečna Avstrija!

* Odpoved trozvezl. V Zakopanah so imeli Poljaki shod, na katerem so obsojali protipoljski nastop pruske vlad. Delegete so pozvali, da naj vložijo takoj interpelacijo, ki zahteva takojšnjo odpoved zveze Avstrije z Nemčijo.

* Povišanje častniških plač. „Pester Lloyd“ piše, da dela vojni minister Schönaich na povišanje častniških plač. Podpira ga z vso močjo avstrijska vlada, ki zavzema stališče, da to ni politično, marveč zgolj materialno eksistenčno vprašanje.

* Boj za splošno volilno pravico na Pruskem postaja čedalje hujski. 21. t. m. je bilo več shodov vseh onih, ki so brez dela (šteje se jih do 50.000 samo v Berlinu.) Na vseh shodih so bile sprejete resolucije, v katerih se zahteva uvedba splošne in enake volilne pravice. Vlada in junckerji se tej opravičeni zahtevi trdovratno zoperstavljajo.

* Za ponemčevanje Šlezije in Galičije so Nemci ustanovili „Nordmark“, ki ima tudi na Štajerskem podružnico. „Nordmark“ in „Südmark“ sta dvojčka in si delita ponemčujoče delo na severu in jugu države.

* Trgovinska pogajanja s Srbijo. V ministrstvu zunanjih del so se sestali avstrijski in ogrski delegati, ki vodijo trgovinska pogajanja s Srbijo, da se posvetujejo o novih predlogih srbskih delegatov. Pogajanja so že v toliko dozorela, da se je nadejati, da pride v kratkem do definitivnega sklepa trgovinske pogodbe med Avstro-Ogrsko in Srbijo.

* Nemški parlament. Državni zbor je razpravljal o izpremembi zakona o brzojavah in telefonih; zakonski načrt se je izročil posebnemu odseku. Nato je zbornica vzela v razpravo zakonski načrt o izpremembi neka-

terih točk, ki se tičejo razžaljenja veličanstva. Socialni demokratje so predlagali, naj se zakon o razžaljenju veličanstva sploh razveljavi. S tem predlogom so propadli, ker je zbornica sprejela vladni predlog. Socialni demokratje so vložili predlog o izpremembi volilnega reda za deželne zbornice nemških zveznih držav.

* Francoski senat. Senat je imel sejo, na kateri je izvolil odbor, ki ima preiskati postopanje pri likvidaciji kongregacijskega premoženja. V ta odbor so izvoljene same v vsakem oziru intaktno osebnosti, ki jamčijo, da se bo preiskava vršila strogo in nepristransko.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi: Tov. Bernard Andoljšek iz Litije, 26 K kot del čistega dobička od otroške igre „Palčki“. Tov. Josip Topolovšek iz Turja pri Dolu nad Hrastnikom, 5 K. Tov. Davorin Lesjak, učitelj v Rušah, 10 K. Zadnjih izkazanih 77 K; doslej darovanih 118 K. Bog plati! Živili nasledniki!

Voditelji in voditeljice, ali ste že storili svojo dolžnost glede na jubilejski dar?

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Tvrda Češnik in Milavec, prodaja manufakturnega blaga v Ljubljani, 50 K kot 5% donesek od učiteljstvu prodanega blaga. Pri tej priliki priporočamo p. n. učiteljstvu poleg Souvanovet tudito narodno in solidno tvrdkoter prosimo vsakega in vsako, ki kupuje pri teh dveh tvrdkah, da pri blagajni izjavi, danaj se vpiše svota nakarist učiteljskega konvikta, ker ne poznajo vsakega učitelja in vsako učiteljico. Na to sta nas omenjeni tvrdki že opetovano opozorili. Gdč. Angela Mandelj iz Skocijana na Dolenjskem, je nabrala pri svoji odhodnici v Zagorje 4:50 K; na godovanju tov. Šepaharja v Postojni je nabral tov. Brus 3 K; g. Alfonz Poljšak, vikarij pri Sv. Tomažu na Gorškem, 1 K. G. Lavoslav Bučar, župan v Kostanjevici na Dolenjskem 5 K kot odgovor na klerikalne napade na napredno učiteljstvo. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali tile tovariši in tovarišice: L. Kabaj iz Slivja pri Materiji (4 K); Anton Leban in Josip Strekelj iz Komna; Fran Merljak in Klementina Lavrenčič iz Batuj; Katinka Drolova iz Zasipa; Josip Ažman, Ana Grudnik in Herma Sirkni, vsi iz Breznice; Kristijan Bratina iz Boveca; Martin Zdolšek iz Orlovski; Anton Marčelja iz Materije; Josip Lipovec iz Bukovja pri Postojni. (Kdaj se pa oglašijo očka Zaman? — Radovednež.) Josip Kobal iz Dolenje vasi pri Senožečah; Angela Cenčič iz Peč pri Vačah; Tomo Lukanič iz Gaberjev pri Rubjah; Anton Maslo iz Rimanj, Anton Ivanovič iz Tater pri Materiji, Ernest Slane iz Sv. Bolfena pri Središču, Josip Rakovšek in Anica Gerželj iz Sv. Lucije ob Soči; Anton Lomšek iz Kala; Anton Baša iz Kazelj pri Sezani, Mihael Debelak in Fr. Mlakar iz Smartnega pri Litiji; Anton Faganelli iz Mirna; Marica Repič iz Ponikev; Alojzij Majcen od Sv. Duha pri Lučanah. Hvala!

Nad dvesto novih naročnikov šteje letos naš list. To je veselo in dobro znamenje! A to je še premalo! Ne 200, ampak 400, da 1000 novih naročnikov moramo pridobiti svojemu listu! Zato: Na delo! Priporočajte naš list, agituje zanj, delajte neumorno in poštvalno! Tovariši, tovarišice, somišljeniki, somišljenice: vsi na delo, vsi do zadnjega!

Naši listi. Tekom tega meseca smo brali po slovenskih časopisih poročila o občnih zborih čitalnic, bralnih društev, izobraževalnih društev itd. Ni skoro društva, v katerega odboru bi ne brali imena učitelja. V največ slučajih je učitelj tajnik, torej opravlja v društvu najvažnejše posle, posle, ki dajejo res delo. V teh poročilih so bili navedeni tudi časopisi, ki so društvenikom na razpolago v bralni sobi, oziroma ki krožijo med njimi. In sedaj moramo poudariti žalostno dejstvo, da nismo brali skoro nikjer „Učit. Tov.“, skoro nikjer „Zvončka“, prav nikjer ne „Domačega ognjišča“ in „Popotnika“. Naši listi so vendar taki, da bi utegnili zanimati tudi javnost, ali pa vsaj takozvano inteligenco, ki je časih učena in ošabna, da se dela tema! Toda nič tega! Ali nimajo učitelji-odborniki toliko vpliva, da bi spravili v društvo vsaj „Učit. Tov.“ in „Zvonček“? V tem pogledu bi morala taka društva posne-

mati n. pr. idrijsko čitalnico, ki je naročena na dva izvoda „Učit. Tov.“ — Ako ne bomo sami poskrbeli, da se razširi naše časopisje in nas in naše delo iz njega spozna javnost, ne bo tega storil nihče drugi. In če smo dobri za delo, smo vredni tudi podpore!

O učiteljstvu pišejo sedaj razni naši listi: „Rdeči Prapor“, „Naš List“, „Nova Doba“. To je dobro znamenje: javnost se zanima za naš stan. Iz vsega, kar govorijo imenovani listi, je razvidno, da bi nam stranke, ki stoje za njimi, rade pomagale. Bili so časi, ko se ni živa duša zmenila za nas. Toda resnično napredni in resnično naobraženi ljudje so spoznali, da se mora najprej brigati za šolo in učiteljstvo tisti, kdor hoče dobro svojemu narodu. „Nova Doba“ govori — kako bi rekli — s kritičnega stališča. A glasi se čisto po „Slovenecu“, ko pravi, da se je učiteljstvo za lastnim delovanjem odtujilo ljudstvu. Učiteljstvo se ni nič odtujilo ljudstvu, ampak če se je, se je ljudstvo njemu, in sicer, povejmo kar naravnost po zaslugi klerikalcev. Kdor ne verjame, naj čita „Slovenca“, „Domoljuba“, „Slovenskega Gospodarja“. Kritika je potrebna in koristna, samo stvarna naj bo. Kar pa piše o naših nasprotnikih, je vse resnično. — Članka v 2. in 3. števi. „Našega Lista“ sta pisana stvarno in mirno, a vendar odločno. Narekovala ju je vnama do šole in učiteljstva. — Najtrenejše, zato najsimpatičnejše je pisan članek „Učiteljstvo na Kranjskem“ v „Rdečem Praporu“. Člankar prihaja do sklepa, da vladajo v kranjskem šolstvu turške razmere ter zaključuje svoja izvajanja s pametnimi stavki: „Ne iščite lopova, kjer ga ni! Skrajni čas je, da vzame država enkrat šolo, občine in druge urade, ki niso izključno privatni in last posameznika, v svojo upravo. Nadejamo se boljših časov, vendar jih najbrž ne bomo mi „dočkali.“ — Da pride od nadej do uresničenja, naj nam ostane v boju opora in zaslomba napredno, svobodno miselno častopisje. Kdor pa že neče, ne more ali ne sme podpirati, naj vsaj ne nasprotuje in ne razdira. V kulturnem delu naj prenehajo politične strasti, tu se naj združijo vsi napredni elementi, da starejo skupnega sovražnika.

Pozor tovariši! Pazite, da vas za bodoče deželnozborske volitve ne izpuste iz volilnega imenika. Vsak stalni nadučitelj in učitelj ima volilno pravico.

Vsa čast! Občinski odbor na Viču pri Ljubljani, je v svoji seji, dne 26. januarja, soglasno sklenil, pristopiti kot pokrovitelj s vsoto 200 K „Učiteljskemu konviktu“. Seveda je to zasluga tamošnjega vrlga učiteljstva. In tako bi se še marsikje lahko zgodilo. Kdor misli, da so v tej ali oni občini razmere za nas ugodne, naj to naznani konviktovemu blagajniku ali kateremukoli odborniku, da pošlje tozadevne prošnje na dotično županstvo.

Domače ognjišče. Prva številka tega lista za starše je izšla dne 25. januarja s prav zanimivo vsebino. Tovariši in tovarišice, ven iz šole in razširjajte list med ljudstvom. Odseki za izvenšolsko delovanje skrbite, da pride Domače ognjišče v vsako slovensko hišo.

Deželno „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ priredi v smislu odboro-ve poročila na zadnjem občnem zboru svoj prvi stanovski sestanek (samo za učiteljstvo) v četrtek, dne 6. svečna t. l. ob 1/2 8. uri zvečer v hotelu „Južni kolodvor“ (Seidl). — Razprava: „Nekaj o važnosti učiteljskega stanu“, govori tov. Janko Žirovnik. K obilni udeležbi vabi vse ljubljansko učiteljstvo in iz bližnjih krajev odbor.

Prvi ljubljanski učiteljski krožek ima svoje redne sestanke vsako soboto zvečer pri Seidlu (Hotel „Južni kolodvor“).

Drugi ljubljanski učiteljski krožek se shaja ob sredah zvečer, a ne vedno v istem lokal.

Vprašanje. Ali bi ne bilo tudi na Kranjskem umestno, da se skliče shod učiteljskih zastopnikov v c. kr. okr. šolskih svetih? Tvarine bi bilo dovolj za obravnavanje. Svetujem pa, da že prej počaka, kak rezultat dosežejo štajerski tovariši. — ga.

Tridesetletnico svojega učiteljevanja obhajajo letos nastopni absolventje c. kr. učiteljstva v Ljubljani iz leta 1878: Gradišnik Armin, nadučitelj v Celju; Höger August, učitelj v nemškem Gradcu; Josin Teodor, učitelj na Dunaju; Kos Mih., šolski voditelj v Pirnčah (Gorenjsko); Lokar Ivan, nadučitelj v Dobitčah na Dolenjskem; Maier Anton, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani; Podkrajsek Henrik, c. kr. strokovni učitelj na obrtni šoli v Ljubljani; Pretnar Jakob, učitelj v Ljubljani; Repič Peter, nadučitelj na Uncu na Notranjskem; Šorn Fran, nadučitelj pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju in Trost Fran, učitelj v Ljubljani. — Od leta 1903, ko so absolventje ljubljanskega učiteljstva iz l. 1878. slavili svojo petindvajsetletnico je umrl Černe Jernej, bivši nadučitelj v Smartnem pri Litiji, a zaradi bolehnosti je šel v pokoj Krenar Bogomir, bivši učitelj v Skofiji Loki.

Vsem onim, ki prosijo za petletnice! Ker smo imeli že večkrat priliko, pogledati v razne akte c. kr. okr. šol. sveta, smo tuintam naleteli na prošnje raznih koleginj in kolegov, ki jim je usoda naklonila kako starostno doklado. Mnogo teh prošenj je seveda kolkovanih s kolkom 1 K in pisanih seveda v najponižnejem tonu („za milostno podeljenje

petletnice.“) Čemu li ta kolkovana milost?! Najkrajša pot in najenejša je ta-le: Vodstvo kratkomalo sporoči uradno, da je ta in ta dosegel tega in tega dne ono službeno starost, zaradi katere mu grena petletnica. Temu uradnemu potrdilu se priloži dekret zadnje petletnice in stvar je v redu. Torej nič drugega!

Več narodne odločnosti. Imamo slučajno priliko, da pregledamo kako prošnjo za podelitev te ali one službe. In tu naletimo večkrat na čudno dejstvo, da je premnogo prošelj pisanih v blaženi nemščini, posebno se v tem odlikujejo mlajše koleginje. Čemu li to? Mogoče se mislijo dotični prosilec, oziroma prosilke bolj prikupiti na višjem mestu? Bodimo odločni v narodnem oziru! Tovarišem v c. kr. okr. šol. svetih pa svetujem: Zapisujte si dotične prosilke in prosilce, opozorite jih najprej „med štirimi očmi“ na tako mlajnost, ako to ne bo pomagalo, v javnost z njimi! Brez pardona!

Narodni radikalec.

Osebnosti na Kranjskem. Učiteljica v Smartnem pri Kranju, Marija Škabernatova, je dobila dopust in jo nadomešča izprašana učiteljska kandidatinja Ljuboslava Orehkova. Na šoli v St. Vidu nad Ljubljano bosta zastopni podučevali učiteljski kandidatini Roza Jovanova in Kristina Sattlerjeva, ki imata zrelostno izpričevalo za ljudske šole.

Odlikovanje. Tovariš Fran Pirkmaier, nadučitelj v Framu pri Mariboru, je praznoval 26. t. m. srebrno poroko. Občina Fram je ob tej priliki imenovala mnogoletnega svojega nadučitelja za svojega častnega občana. Čestitamo!

Roditeljski večer je priredil učiteljski zbor c. kr. rud. lj. deške šole v Idriji dne 25. t. m. v šolski telodavnici. Udeležba je bila zadovoljiva, a želeli bi bilo, da bi se prihodnjič starši v obilnejšem številu udeleževali teh potrebnih prireditev, ki naj bi jih poučile, kako naj pomagajo učiteljstvu pri vzgoji mladine. Navzoče je pozdravil ravnatelj deške šole, tov. A. Novak, ki je prosil udeležence, naj pazno poslušajo razmotrivanja predavateljeva ter prosil učitelja J. Novaka, da povzame besedo. Le-ta, je v poučenem in zanimivem, skrbno sestavljenem referatu povedal, kdaj smemo pričakovati boljših časov. Rekel je, da v to jako pomaga vzgoja otrok k varnosti. Ako je otrok varčen, bo tudi pozneje, ko doraste, pomislil za vsak vinar, kako bi ga boljše porabil v svojo korist. Mati naj nikar otroku vsega ne da, kar hoče, ker s tem ga razvadi, in otrok postane zapravljiv. Zapravljivost pa je tista človeška slaba lastnost, zaradi katere veliko ljudi toži o slabih časih in o svojem uboštvi. Otroku naj se nikar ne dovoli nakupovanja nepotrebnih igrač. Koliko vinarjev se s tem razmeče po nepotrebnem; boljše bi bilo, ako bi dal otrok te vinarje v hranilno posodico, ki naj bi mu jo dali starši. Otrokom naj se nikar ne daje alkoholnih pijač, ker s tem se jih navaja k pijančevanju, a posledica pijančevanja je zapravljivost. Za otroke je voda in mleko najboljša pijača. Tobakarje naj starši strogo kaznujejo. Doma denarja otrok za tobak ne dobi, pa se zlaže, da rabi za to ali ono šolsko potrebo; ako pa tako ne dobi kadilec denarja, ga ukrade. Kaj je posledica temu, ve vsak sam. Vsi kadilci so pa tudi zapravljivci v tem oziru. Tudi igrati za denar naj se otrokom ne dovoli. To namreč zbujajo v otroku poželjenje po igri in denarju. Za otroke so pripravne otroške igre. Otroke se navaja k varnosti tudi s tem, da vlagajo denar v šolske hranilnice, ki so sedaj uvedene že po vseh državah. Tudi na naši šoli je taka hranilnica, ki se naj bi je šolski otroci posluževali. Tako naj bi se odpomoglo slabim časom, in bi bilo pričakovati boljših. Ravnatelj tov. A. Novak je zahvalil predavatelja, ter vprašal navzoče, ako hoče kdo kaj opomniti ali povedati kak nasvet. Ker se ni nihče oglašil k besedi, je tov. ravnatelj zaključil roditeljski večer, ter prosil navzoče, da se drugič zopet odzovejo enakemu vabilu.

F. M.

Šola in — špirit. V „Gorenju“ čitamo: Zadnji ponedeljek so imeli klerikali zaupni shod v Kranju, kjer so postavili za deželnozborsko volitev v kmetijskih občinah kranjskega okraja svoja dva kandidata. Tisti podivjani in ošabni ton, ki vlada zlasti zadnje čase v časopisih „Naša moč“, „Domoljub“ in „Slovenec“, je prevelal tudi govornike na tem shodu, o katerem piše „Slovenec“ to-le: „Neustrašeni g. Kuralt iz Mavčič je priporočal poslancem S. L. S., naj se krepko potegujejo za skrajšanje šolske dobe v ljudski šoli, ki je ogromno breme za kmečko prebivalstvo, pa — špiritu naj pot zapre v našo deželo! Umestna misel, ki naj bi se ponavljala po vseh naših shodih!“ — Župan Kuralt iz Mavčič je župan svoje vrste. Eno-razrednica v Mavčičah bi se morala razširiti že davno v večrazrednico. Da se to ni zgodilo še sedaj, je samo njegova zasluga. Kadarkoli more, vedno šuje ljudi proti šoli. Po svoji županiji zatruje, da sta šola in špirit za kmeta najhujše zlo in da popolnoma zadostuje v vsaki vasi, ako znata malo več kot brati in pisati župan in župnik. Na shodu se s to trditvijo vendar ni upal na dan, pač pa se je ogreval za skrajšanje šolske dobe v ljudski šoli. „Slo-

venen" se zdi ta misel umestna, zato pravi, da se bo obravnavala po vseh klerikalnih shodih. To je višek nesramnosti in hudobnosti! Kaj pa je vzrok, da ne more naš kmet nikamor naprej? Vzrok je pretežno število enorazrednic, katerih je med vsemi avstrijskimi kronovinami na Kranjskem največ. Pouk na teh je najtežavnejši in zastran tega tudi najmanj koristen. Naši kmetje pa dobivajo skoro samo tak pouk. Namesto da bi poučevali na shodih ljudi, jih podpirajo v šučeju proti šoli in naobrazbi! Kakor se vidi, je zašel Zabret v prav lepo družbo. "Slovenec" pravi dalje, da je bil na tem shodu "kaj poučen in navduševan govor profesorja Jarca". Če je pritrjeval Kuraltu glede omejitve žganjpitja, bi ga pohvalili tudi mi; da je pa molčal, ko je govoril Kuralt o spiritu in šoli v tej obliki in v taki primeri, je zanj jako značilno. Od te strani ga še nismo poznali. Zato moramo pribiti, da je bil g. Evgen Jare, profesor v Kranju, poleg pokojnega dobropoljskega nadučitelja Primožiča resen kandidat S. L. S. za mesto c. kr. okrajnega šolskega nadzornika v kranjskem in radovljanskem okraju. Če hoče postaviti vlada kozla v zelnik, naj ga kar imenuje — še je čas. Toda strankarju Evgenu povemo, da ne bi šla njegova pšenica tako v klasje kot si misli on in njegovi vsemogočni privrženci. Nadzornik, kateremu je spirit ter šola eno in isto zlo, ni dandanes več mogoč, tudi na Kranjskem ne!

Seja c. kr. šolskega sveta v Radovljici dne 31. decembra 1907. Predsednik predloži proračun za leto 1908. v skupnem znesku 1040 K, in sicer za okr. učit. knjižnico 420 K in za okr. učit. konferencijo 630 kron. — V Kamni gorici se odpravi s 1. marcem 1908 drugi razred in se imenuje proviz. učiteljica H. Bukovec. Obenem se odobri predlog kraj. šol. sveta, da se sezida nova dvorazrednica po normalno šol. načrtih v skupnem znesku 80.000 K. — V Koroški Beli se razširi tamšnja trirazrednica v štirirazrednico s 1. marcem t. l., ker so posamezni razredi prenapolnjeni, l. 1907/8, je šoloobiskujočih otrok 294. — Sestavita se ternopredloga za a) nadučiteljsko mesto na Jesenicah in b) za učiteljsko mesto v Srednji vasi. — Zaradi izpopolnitve učnega mesta na Jesenicah se sklene, predlagati kraj. šol. svetu, da se razpiše to mesto novič v dostavkom, da se bo oziralo edino na moške prosilce. — Na znanje se vzame odpoved proviz. nastavljenega učitelja M. Bajtore na Koprivniku, a namesto nje se nastavi provizorično dose-danega učitelja-voditelja v Predosljah Josipa Jocića. — Priznajo se sledeče starostne doklade: II. starostna doklada učiteljici Fr. Pogacnik na Ribnem: IV. nadučitelju V. Zavrlu in III. učiteljici E. Omanovi, oba v Begunjah; II. nadučitelju Iv. Baragi v Kor. Beli; I. učiteljici M. Zemljanovi v Boh. Bistrici. — Sled-njič se rešijo nekatere disciplinarne zadeve. — a.

Iz kamniškega okraja nam poročajo. Zadnje poročilo o pogrebu pokojnega Josipa Mesnerja ne odgovarja popolnoma resnici. Pisec dotičnih vrstic je bil namreč napačno informiran, ker je pisal: "da, celo predsednika krajnega šolskega sveta nismo zapazili med pogrebi." — Resnici na ljubo bodi povedano, da je bil predsednik krajnega šolskega sveta v Komendi med onimi vrliimi možmi, ki so nosili krsto s pokojnikom Mesnerjem. S temi vrsticami popravljamo torej svojo zmoto in prosimo gospoda predsednika blagohotnega oproščenja.

Na Štajerskem je zmagal pri nado-mestni deželnozborni volitvi dne 23. t. m. klerikalni kandidat Terglav. Napredni kandidat Zdolšek je dobil častno manjšino. Terglav je dovršil le enorazredno ljudsko šolo v Polzeli ter ne zna niti prav pisati. Izrekel se je se-veda za skrajšanje učne dobe in za poldnevni pouk. Dvomimo pa, da bi taki učenjaki kaj dosigli. Sicer pa dr. Korošcu čestitamo na pridobitvi tega vrlega moža. — Na svidenje pri s p l o š n i h deželnozbornih volitvah pri-hodnje leto! Takrat bo izid malo drugačen.

Imenovanje. Izredni profesor na graški univerzi, gospod dr. Karel Štrekelj, je imenovan za rednega profesorja slovanske filologije.

Iz Zg. Tuhinja nam pišejo: Na sv. Štefana dan pr. l. smo tukaj obhajali 50-let-nico obstoja naše šole. V ta namen je šolsko vodstvo priredilo temu primerno slavlje z de-klamacijami, petjem, živimi podobami in dve igrati. Dečki so igrali: "Dedščina nevaležnega sina, igra v 3 dejanjih; deklice pa Silvin Sar-deukovo: "Deklica s tamburico". Za uvod je nadučitelj povedal nekoliko črtic iz šolske kro-nike. Vse točke so se proizvajale tako dobro, da je bilo zbrano občinstvo naravnost očarano. Na občno željo se je moral vzpored ponoviti na Sv. treh kraljev dan. Obakrat je bila pro-storna šolska soba nabito polna. Mnogo ljudi pa se je moralo zaradi nedostajanja prostora vrniti. Slovesnost pa je posebno povzdignil po-polnoma nov oder s prekrasno scenerijo. Dva zastorja, prednjega in ozadja, ter dve kulisi je naslikal brezplačno gospod višji živinozdravnik I. Nikolaj Sadnikar iz Kamnika tako izborno, da je slike vsakdo občudoval. Za žive podobe je poslal tudi bengaličen ogenj, seveda brez-plačno. Iz tega se vidi, da je imenovan gospod velik prijatelj šole. Ker je že poprej večkrat naklonil naši šoli kako denarno podporo, mu bodi na tem mestu izrečena prav iskrena za-hvala. — Ostalo scenerijo pa je jako okusno

naslikala tukajšnja učiteljica gospica Frančiška Gromova obenem pa je tudi z denarno pod-poro priskočila na pomoč. Precejšnjo vsoto je daroval župnik gospod Ivan Štrukelj ter krajni šolski svet. Manjše vsote pa so darovali: gg. Jernej Hribar, župan in posestniki: Janez Zavatk, Vid Kadunc, Tomaž Žavbi, Jakob Hribar, Pavel Voljkar, Jurij Jeras ter gospod Matej Žnidarič, c. kr. orožniški stražmojster. Bodi vsem darovalcem izrečena tem potom prav topla zahvala. Srečko Malenšek.

Grobni spomenik rajnemu tovarišu Antonu Žagerju bivšemu nadučitelju v Pe-trovcu, stoji na pokopališču v Žalecu, je iz črnega mramorja in ima pod običajnim na-pisom in fotografijo še sledeče besedilo: Čast vrlemu učitelju in pisatelju slovenskemu "To-netu iz gošče". Spomenik stane 391 K 20 vin. brez dovoza v Žalec; v to svrhu so darovali: 1.) A. Petriček — Žalec, 20 K, 2.) Jos. Sager — Schwechat, 50 K, 3.) I. Kele — Nova Štifta, 3 K, 4.) I. Stante — Blagovna, 2 K, 5.) Žagerjevi prijatelji iz Zg. Savinske doline po g. Turnačku iz Nazarja 32 K, 6.) Uči-teljstvo v Petrovcu 7 K, 7.) Učiteljsko od Sv. Lovrenca pod Prožinom 2 K, 8.) gospa Jozefina Žager — Petrovce, 100 K, 9.) M. Levstik — Celje, 5 K, 10.) Učiteljsko na Frankolovem 2 K, 11.) L. Šah — Teharje, 2 K, 12.) Učiteljsko dekleške šole pri Sv. Jurju n. j. ž. 4 K, 13.) L. Černež in gđ. Suhač — Griže, 2 K, 14.) Učiteljsko na Go-rici v Zg. Sav. dol. po nadučitelju R. Knafliču 77 K 20 h, 15.) Učiteljsko pri Sv. Pavlu v Sav. dol. 5 K, 16.) Učiteljsko društvo — Gornjigrad 40 K, 17.) J. Košenina — Liboje 5 K, 18.) Učiteljsko — Sv. Peter v Sav. dol. 3 K, 19.) Krajni šolski svet Petrovce 30 K — skupaj 391 K 20 h. Vsem darovalcem iz-reka gospa Jozefina Žagerjeva in tudi podpi-sani presrečno zahvalo. — Žalec, dne 22. ja-nuarja 1908. Anton Petriček.

Tretji roditeljski večer v Povirju. Dne 26. t. m. je priredilo tukajšnje učiteljsvo tretji roditeljski sestanek v tej zimi. Drugi se je vršil 29. decembra lani ter je bil še po-voljno obiskan. Predavala sta: tov. nadučitelj Milau Volkov o režu, in župnik Josip Novak o verski vzgoji. Pri tretjem sestanku je govo-ril tov. učitelj Anton Mervič o laži in boju proti nji. Razpravljal je najprej o raznih lažeh, dokazal z raznimi zgledmi, da smo odrasli ljudje mnogokrat učitelji laži nežni mladini. Zatem je razpravljal o boju z njo in sredstvih, ki jih imamo v tem rabiti. G. župnik je nadaljeval o verski vzgoji. Pri tem delu se je dotaknil v veliki meri zdravstva in razložil navzočim kako in kdaj naj skrbje za zdravje svojih otrok. — Mater je bilo nad 30 navzočih. Udeležba oče-tov bi pa bila lahko večja. Kmalu se začne pomlad in tedaj bo treba roditeljske sestanke odložiti na jesen. Vsekakor se je opazilo, da ni bilo pri obeh sestankih niti vse učiteljsvo navzoče. Kako naj bodo potem navdušeni pre-prosti ljudje za to, za kar se niti učiteljsvo ne meni. Zabave se pa udeležujmo šele po do-vršenem delu. Stik med domom in šolo je vendar tako potreben, da bi morala biti vsaka učiteljska oseba zadovoljna, če pride v dotiko s starši. Toliko v prijazen opomin, pa da se me ne ume napačno. X.

Reorganizacija obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani. Naučno ministrstvo je do-volilo, da se obrtni pripravljalnici (nadaljevalni) tečaj na treh mestnih deških ljudskih šolah priklapijo na splošno obrtno nadaljevalno šolo, združeno z realko v Ljubljani. Dovolilo je na-dalje, da se dva paralelna oddelka v I. nado-ljevalnem razredu provizorično aktivirata, dva paralelna oddelka pripravljalnih tečajev na imenovanem zavodu se pa opustita. Končno se število tedenskih učnih ur pomnoži za dve.

Zakaj je moral iti rektor graške univerze? Na to vprašanje odgovarja "Slo-venec", in sicer pravi: "Graški rektor dr. Ha-nausek je, kakor se je sedaj iz avtentičnih virov izvedelo, zato moral odločiti svojo čast, ker ni hotel, oziroma ni mogel na vseučilišču napraviti reda, kakor je to zahtevalo naučno ministrstvo. Kako naj bi neki? Saj je to tisti dr. Hanausek, ki je 3. decembra l. l. na shodu radikalnega nemškega dijaštva priporočal resolu-cijo, v kateri se pravi, da "vseučilišča delajo uato, da se strmoglavijo tista naziranja in tisti svetovni red, ki je ideal pristašem mrtve dog-matiške vere." Dr. Hanausek je moral iti in dobro bi bilo, ako bi se na ta način vsem po-svetilo, ki hočejo "strmoglavit" svetovni red". V Avstriji vseučiliških profesorjev ne plačujemo zato tako ogromno drago, da bi s svojo filo-zofsko maloizobraženostjo zaletavali se v "dog-matiško vero." Tudi liberalni uči-telji naj si to zapomnijo, ker bodo ta nauk kmalu rabili. In tudi drugim našim narodnim kulturnim zavodom n. pr. gle-dišču, ta opomin ne bo škodil. Čas setve je tu! — Te "Slovenčeve" besede se nam zde tako pomembne, da si jih nemimo prihodnjč natančneje ogledati.

"Učiteljski Glas", glasilo "Saveza dalmatinskih učitelja", piše v 1. letošnji šte-vilki o našem listu: "Učiteljski Tovariš" ta najstarejši učiteljski list na slovenskem jugu v Avstriji, je z novim letom izpremenil svoj format in izhaja kot tednik. V 2. številki ima jako lep članek "Učiteljsvo — sebi!" V tem članku pozivlja učiteljsvo, da se prigrdom jubilejskega leta našega vladarja spominja v

prvi vrsti sebe in da kar ima darovati, daruje svojemu društvu, sebi in svojim bratom na ko-rist. Današnji fond znaša 58.500 K 59 h, a "Učit. Tov." se nadeja, ako dobi odziv med člani, ki jih je 2000, da bo ta vsota narasla na 217.500 K. Ta lep primer naših bratov slovenskih učiteljev polagamo na sree svojim tovarišem...

"Prosveta", ki jo ureja v Kragujevcu slovenskemu učiteljsvu dobro znani srbski uči-telj Jovan P. Jovanović, tudi govori o požrtvovalnosti slovenskega učiteljsva, nagla-sajoč, kako si hoče to samo nabrati potrebni kapital, da si zgradi svoj dom v Ljubljani. "Daj Bože, da se ova namera naše mile brade i drugova šta pre i ostvari... Nije lito lep primer ličnoga požrtvo-vanja za opštu stvar svoga staleža? — V isti številki poroča "Prosveta" tudi o zborovanju "Društva slo-venskih učitelja."

Meštanska Škola, glasilo "Zveze uči-teljstva českých meštanských škol na Moravskem", poroča v zadnji svoji številki o našem listu ter pravi, naj bi ga v obliki posnemali tudi češki šolski listi. Nadalje govori imenovani list o našem konviku, pisoc, kako bomo nabrali po-trebni gradbeni kapital (glej v 2. let. številki uvodnik!) ter omenja končno zborovanje "Dež. slov. učit. društva" (predlog tov. Šege) in zborovanje "Društva slov. učitelja."

Ali ste že obnovili naročnino za leto 1908?

Šolsko zdravstvo.

Pod tem naslovom hočemo prinašati krat-ke vesti s polja šolskega zdravstva. Dandanes ne gre šoli in učiteljsvu samo za to, da mla-dino samo vzgajata in učita, ampak gledati morata tudi na zdravje telesa, zakaj le v zdra-vem telesu biva zdrava duša.

Društvo za negovanje mladinskih iger na Dunaju je zborovalo dne 14. grudnia 1907. Predsedoval je prezident, državni in deželni poslanec Viktor Silberer. Društvo ima 19 krajevnih podružnic ter 24 igrališč in 5 prostorov za drsanje. Organ društva je "Vierteljahrsschrift für kör-perliche Erziehung", ki sta mu urednika dr. Leon Burgerstein, znani strokovnjak na šolsko-higijenskem polju, in dr. Viktor Pimmer. Izmed večjih podpor, ki jih je društvo l. 1907. sprejelo, je omeniti subvencijo mesta Dunaja 5000 K, deželnega zbora spodnjeavstrijskega 1000 K in "Maj-korsokomitee" 3000 K. Ali bi se ne dalo na pr. v Ljubljani ustanoviti društvo z enakimi tendencami? —ij—

Šolski zdravniki v Offenbachu na Nemškem. Kakor je razvidno iz poročila o šolsko-zdravniškem delovanju v šol. l. 1906/7. je bilo v Offenbachu sedem ljudskih šol in dve srednji šoli. Skupno 8500 učencev v 156 raz-redih. Za zdravniško preiskavo in opazovanje je nastavljenih pet zdravnikov. Popolnoma zdravim je bilo spoznanih 23,8% vseh otrok. 68,4% je bilo srednje konstitucije in pri 7,8% se je konstatiralo jako slab razvoj telesa in slaba prehranitev, oziroma težki bolniški znaki. Pri 51,4% se je našlo več kot štiri bolne zobe. Največ teh otrok je bilo nato v šolski zobni kliniki, kjer se jim je brezplačno pregledalo in popravilo zobovje. Nekateri so pa to opustili, največkrat zaradi nemarnosti staršev. Zunanje bolezni očesa in slab vid za-radi prirojenih ali pozneje dobljenih očesnih pogojev je imelo 6,6% otrok. Potrebna očala je nakazal šolski očesni zdravnik 58 otrokom. Ubožnejši so jih dobili zastoj. 129 otrok je bilo bolnih na ušesih, oziroma so slabo slišali. Pri 587 otrokih se je pokazala boleha-vost v ustih in v nosnih votlinah. 188 otrok je bolehalo na naslednjih "rachitis". Je-tika ni nastopala mnogokrat, večkrat pa boleznj srea. Sploh jih je bilo na prsnih organih bo-lanih 156. V 378 slučajih so se opazovale druge bolezni, n. pr. malokrvnost, škrofuloza, kožne bolezni, nervozni prikazi, epilepsija, vi-dov ples in povečanje sluznic. — 59 dečkov in 61 deklic je poslala šolska oblast v toplice Nauheim, Orb in Kreuznach. Seveda pod nad-zorstvom. 24 deklic in 4 dečki so preživeli počitnice v Odenwaldu na planini pod nadzor-stvom ene učiteljice. — V letnih počitnicah se je uvedlo zdravljenje po mleku (Milehkur). 309 dečkov in 377 deklic se je zdravilo na ta način, kar je stalo približno 2000 mark. — Enaka vsota se je dovolila za topli zajtrk (mleko), ki se je v jako mrzlih zimskih jutrjih dajal potrebnim otrokom. —ij—

Pouk o higieni na Ruskem. Na vseh srednjih šolah na Ruskem so v najvišjem raz-redu uvedli na teden dve uri fakultativnega pouka v higieni. —ij—

Razgled po šolskem svetu.

— **Požrtvovalnost sedmograških Saksov.** Kakor druge nemadarske narodnosti zatirajo Madjari tudi Sakse na Sedmograškem, ki pa so toliko imoviti in požrtvovalni, da jim

madjarsko nasilje ne more dosti škodovati. Da si ohranijo svoj jezik v cerkvah in šolah, si jih združujejo sami. Dasi je vseh Saksov le 220.000, si združujejo devet srednjih šol, dve učiteljski, 265 ljudskih in meštanskih šol ter dve deški zabavišči, za kar izdajajo na leto 1.589.800 K. Razen tega so izdali od l. 1904. do 1907. za zgradbo svojih protestantskih cerkev 1.321.946 K.

— **Češkemu učenjaku,** prof. naravo-slovja Purkinju, ki je predaval okrog leta 1850 na vratislavskem vseučilišču v Nemčiji, so od-krili pred nekaj dnevi na tem vseučilišču po-prsje z veliko slavnostjo. Pokojnik je bil velik češki narodnjak in pisatelj.

— **Vseučiliška svoboda na Pruskem.** Te dni je poklical rektor berlinskega vseučil-lišča poljske visokošolce k sebi in zahteval, da mu naj s častno besedo obljubijo, da bodo go-vorili na shodih nemški in ne poljski. Dijaki so se pa odločno postavili v bran in dejali, da to postavno ni utemeljeno.

— **Šolski kuratorij,** društvo za vzdrževanje nepotrebnega ženskega učiteljsča z nemškim učnim jezikom v Ljubljani, je dobilo 2000 K državne podpore.

— **Študentke na Nemškem.** V zimskem tečaju je vpisanih na vseučiliščih v Nemčiji 326 rednih in 2504 izrednih slušateljic, skupaj študira torej v zimskem tečaju na nemških vseučiliščih 2824 žen.

— **Disciplinarna uredba za učitelj-stvo v Dalmaciji** je izšla v uradnem listu. "Učiteljski glas" pravi, da ni tako rožasta, kakor so jo kazali. Napravili so jo, ne da bi kaj povprašali učiteljsvo. To je napaka. Pri tako važni stvari je vendar treba vprašati tudi uči-teljstvo, kaj in kako misli ono.

— **Število učencev na Danskem.** Po zakonu sme biti na Danskem v enem razredu največ 35 učencev, na Norveškem 40 do 50, na Nizozemskem 50, v Amsterdamu 33. Kako je pa pri nas?

— **Šola brez učitelja.** V Starem lazu na Hrvaškem so že štiri mesece brez učitelja. Prejšnjega učitelja so prestavili, a ga še dose-daj niso nadomestili z novim.

— **Milijonar se je poročil z uči-teljico.** Milijonar Friderik Conde v Syracuse se je poročil dne 7. januarja z učiteljico Marijo Graei Kingsley. Ženin je potomec francoske princčevske rodbine. Njegov oče je tvornicar in milijonar. S 34 leti je prevzel ženin tvornico, ki se je obnesla prav dobro. Conde je bil prej vsakemu športu jako vdan, a iz ljubezni do svoje zaročenke je vse opustil. Čeravno sta bila že dlje časa zaročena, je vendar ona šele pred kratkim opustila svojo učiteljsko službo.

Z gospodarskega polja.

— **Pridelek sladkorne pese.** Ravno-kar so došla poročila o približnem lanskem pridelku sladkorne pese. Sodi se, da vsa pro-dukcija znaša 6.399.900 ton proti pravemu pridelku predlanskega leta s 6.640.000 tonami. V posameznih državah se je pridelalo: v Av-stro-Ogrski 1.417.100 ton (lani se je sodilo, da se pridelala 1.393.900 ton, v resnici pa se je samo 1.330.600 ton), Nemčiji 2.056.600 (lani 1.997.200, oziroma 2.241.100), Rusiji 1.403.000 (lani 1.380.000, oziroma 1.433.900), Franciji 707.000 (lani 704.000, oziroma 747.100), Belgiji in Nizozemskem 405.000 (lani 404.100, oziroma 461.2000), Švedski 109.500, (lani 111.000, oziroma 155.700), Italiji 140.000 (lani 140.000, oziroma 115.000), Španiji 109.000 (lani 109.000, oziroma 89.800) in Danski 52.000 (lani 50.000, oziroma 66.000 ton).

— **Državna subvencija.** Za olajšanje nabave sena in stelje na Primorskem je dalo poljedelsko ministrstvo 79.000 kron državne podpore.

— **Podružnica čebelarkega društva v Kranju** je imela na Primorskem svoj občni zbor. Podružnica šteje 60 članov, torej je naj-močnejša podružnica čebelarkega društva na Slovenskem. Dohodkov je imela 210-20 K, stroškov pa 106-77, torej prebitka K 103-43. V odbor se izvolijo: predsednikom g. Ivan Lampe v Kranju, njega namestnikom nadučitelj Fran Luznar na Primorskem, tajnikom cestar Miha Eržen in odbornikom Janez Strupi. Slednjič se je sklenilo: 1. do prihodnjega rednega obnega zbora podružnice nakupiti 100 kranjskih panjev po normalni ceni, ki se je sprejela na obnem zboru dne 19. marca lan-skega leta; 2. tekom leta prirediti sestanek čebelarjev.

— **Dolgovi mesta Gradec** so znašali koncem 1907. leta 23.766.891 kron.

— **Zvinoreja na Ogrskem** je v letu 1907 lepo napredovala. Število konj se je po-množilo od 1.788.416 na 1.797.664, število govedi od 5.624.555 na 5.952.929, število orac pa od 6.891.089 na 7.549.336.

— **Trgovina s pivom v Srbiji.** Srbija proizvaja toliko piva, da to zadostuje za do-mače potrebe in da ga še izvažata. Tako je leta 1906 izvozila v Turčijo 341.524 litrov, v Bol-garsko pa 21.899 litrov. Neke vrste piva je Srbija leta 1906. tudi uvozila, in sicer iz Nem-čije 68.926 litrov, iz Avstro-Ogrske pa 242.257 litrov.

— **Delavska beda in higiena na Ogrskem.** Menda v nobenem srednjeevropskem mestu ne vladajo tako nezdrave razmere za